

Umutsuzlar

Yılmaz Güney

Genel Bakış

Umutsuzlar filmi Yılmaz Güney'in hem senaryosunu yazdığı hem yönettiği ve hem de başrolde oynadığı bir filmidir. Filmde kabadayı Fırat'la (Yılmaz Güney), balerin Çiğdem'in (Filiz Akın) aşk öyküsü anlatılır. Filmin senaryosunun yer aldığı kitapta şu metin yer alır: *"Bu yorgun mavi deniz, martılar ve vapur düdüklüğü hep o sessiz ve sıcak bakışlı adamı hatırlatmaz mı Çiğdem'e? Güldüğünü hiç görmediği, yüzünde binlerce kederin yaşayan izlerini taşıyan o adamı. Günlük gazetelere bakarken, içini ürperten gizli bir telaşla çevirirken sayfaları niye kokardı Çiğdem ve neden her sabah, her akşam aynı sıkıntıları, aynı heyecanları taşımaktan yorulmuş yüreği bir serçe yüreği gibi çarpardı. Korkusunun nedenlerini çok iyi bilirdi yakınları. Bir sabah, Çiğdem'in istemediği, fakat O'nu tanıyanların kaçınılmaz gördükleri bir sonun resimleriyle dolu olmayacak mıydı gazeteler? Su testisi su yolunda kırılmayacak mıydı? O'nun, o sıcak ve sessiz bakan, bakarken kaçınılmaz sonunu duyurtan hüznü sevgilinin ölmüş, kanlara bulanmış resmini görmeyecek miydi gazeteler?"* Umutsuzlar filmi Yılmaz Güney'in doğrudan politik söylem yüklediği filmlerinden biri olmamasına rağmen gerek konusu gerek müziği ve oyunculuğu açısından etkileyici bir filmidir. Umud ve Arkadaş filmlerinde gördüğümüz açık politik bir dil yoktur ancak yine de güç ilişkileri ve gerçek sevginin ne olduğunu sorgular. Güney, Umutsuzlar filminde aşkı en doğal ve yalansız haliyle yansıtmaya çalışır. Filmin etkileyici olması ve başarısı oyunculuklarda saklıdır. Yılmaz Güney, yeraltı dünyasına ait bir adamı yansıtır ve Filiz Akın ile birlikte olduğu her sahnede ona gözleri sevgi ile bakar. Bu da filmi izleyenler üzerinde büyük bir etki bırakır. Filiz Akın ise silahı ile sevgilisi arasında kalan Fırat'ın ona tutulmasındaki sebepler arasında olan güzelliğin ve iyiliğin dünyasını yansıtır. Filmin müziği ve müziğe eşlik eden lirik de film boyunca tekrarlanır ve keman sesi bu umutsuz aşkı anlatmada aracı olur. Anne rolündeki Şükriye Atav, tam bir Anadolu kadını sevecenliği taşır. Ayrıca Hayati Hamzaoğlu, Nihat Ziyalan, Memduh Ün, Tuncer Necmioğlu ile tahta bacak rolüyle Kazım Kartal'ın oyunculukları ve Gani Turanlı'nın çekimleri filmin başarısına katkıda bulunan faktörler arasındadır. Yakın ve uzak mesafe çekimleri, silah sahneleri ve Fırat ile Çiğdem'in birbirlerine kızmaları sonrasındaki aniden sarılmaları, sevgiyi sadece sözlerde değil, hareketler ile de görünür kılar. Film boyunca duyulan Yalçın Tura'nın o etkileyici duygusal müzikleri ve sözleri filmin ismi gibi umutsuzluğu hissettirir:

"Ümitsiz gönlüm kırık / Ümitsiz boynum bükük / Ümitsiz dünyam kara / Bahtım kara, bahtım yanık"

Filmin Öyküsü

İstanbul da gayri meşru işlerle uğraşan ve yeraltı dünyasının bir numaralı adamı olan Fırat ve balerin Çiğdem birbirine âşıktır. Ancak bu aşkın önünde Fırat'ın adamları vardır. Çiğdem ve Fırat daha önce ayrılmış olsalar da tekrar barışırlar. Çiğdem'in tek şartı vardı, o da Fırat'ın silahını bırakması. Fırat'ın adamları ise Fırat'ın Çiğdem ve bu dünya arasında tercih yapmasını söylerler ve Çiğdem'i seçerse bunun hayatının sonu olacağını söylerler. Fırat Çiğdem'den vazgeçemez onu görmeye devam eder. En son buluşmalarında Çiğdem'e silahını bırakacağını söyler ve her an peşinde olan adamlarının yanına gittiğinde ise adamları ve en büyük rakibi TahtaBacak bir olup onu vururlar.

Sinemasal Anlatım

Umutsuzlar filminin genel atmosferi oldukça yalın ve minimalisttir ve klasik Yeşilçam filmlerindeki kalıpları taşımakla birlikte bazı özellikleri ile özgün sinemasal bir değer taşır. Fırat ve Çiğdem arasındaki umutsuz aşk uzun diyaloglar, uzun yürüme ve bekleme sekansları ile kurgulanır. Film müziği de anlatıyı pekiştirecek kadar duygusal ve kederlidir. Fransız romantizmini çağrıştıran filmde Fırat ve Çiğdem'in tanışmaları aşklarının nasıl derinleştiği geriye dönüşlerle ve sanki bir masalı anlatır gibi Çiğdem'in arkadaşı Yeşim'e anlattıklarından anlaşılır. Yılmaz Güney'in filmlerine hâkim olan trajik öykü yapısı ve trajik kahramanlar bu filmde daha da belirgin hale gelir. Umutsuzlarda her şey oldukça ciddi ve hüznüldür ve kahramanlar öyle umutsuzdur ki neredeyse baştan filmin sonunun bir felaketle ve ölümle biteceği belli gibidir. Fırat ve Çiğdem aşklarını yaşarken birer masal kahramanı olurlar ve bu masalda Çiğdem Fırat'ı içinde bulunduğu kötü zalim dünyadan sevgisinin gücüyle ve bir tercihe zorlayarak kurtarmaya çalışır. Masal gibi olmasını sağlayan unsurlar olayların Çiğdem tarafından

anlatılması, ağır çekimler ve masalsi duygusal bir müziktir. Diyaloglar da şiirsel ve ciddidir. Bu diyaloglara ek olarak Fırat ve Çiğdem'in duyguları, birbirlerine bakmaları, Fırat'ın sessizliği, uzun bekleyişleri ve dalgınlığı, Çiğdem'in kapı ve pencerelere dayanıp hıçkırarak ağlaması ve iki sevgilinin aniden sarılmalarıyla aktarılır. Fırat ile tanıştığı ilk günlerdeki yürüyüşleri kameranın onları belli belirsiz bir boşluğun içinden görüp takip ediyor olması bu gerçeküstü duygusallığa katkıda bulunur. Çiğdem'in elinde kitapları ve kolunda asılı beyaz çantasıyla dakikalarca yürüdükten sonra aslında Fırat'ın orada olduğunu anladığı ve Fırat'ın ona bakıp uzaktan arada mesafe bırakarak yürüdüğü sahne filmi n lirizminin en çarpıcı bölümlerindendir. Çiğdem'in içinde yer aldığı dans gösterisi de iki sevgilinin birleşmelerinin önündeki engelleri anlatan bir gösteridir. Fırat ve Çiğdem'in aşklarının bir metaforudur ve bu gösteride kadın aşık bıçaklanacaktır. Çiğdem de provalarda sürekli dalgındır ve kendini veremez dansa. Film modern bir tragedyadır ve klasik tragedyanın da bazı özelliklerini yansıtır. Film boyunca süregelen ciddiyet ve ağır hava, zaman zaman yaratılan masalsi atmosfer, dramatik bir müzik, özenle yazılmış şiirsel diyaloglar ve sonunda kahramanın olaylar karşısında yenik düşerek ölmesi Umutsuzlar filmindeki tragedya anlatısını pekiştirir. Bu anlamda da mutlu sonlara ve kahramanın sonunda galip gelmesine alışık olan o zamanın izleyicisi için film farklı bir yerde durur. Film bir yandan Yeşilçam'ın melodram kalıplarını kullanırken, diğer yandan kendine özgü anlatımı ile o dönemin ticari filmlerinden farklılaşır.

Kişiler

Fırat 30'lu yaşlarda İstanbul'da gayri meşru işlerle uğraşan bir kabadayı ve çetenin lideri.

Çiğdem 20 'li yaşlarda orta sınıf bir aileye mensup balerin. Fırat'ın aşık olduğu kadın.

Yeşim Çiğdem'in en iyi arkadaşı ve balerin. Çiğdem sıkıntılarını anlatırken Yeşim ona akıl vermeye çalışır.

Fırat'ın annesi Eşini çocukları çok küçükken kaybetmiş geleneksel fedakâr şefkatli bir anne

Fırat'ın Adamları Fırat'la hapiste ve çeşitli ortamlarda kader birliği etmiş ve Fırat üzerinde güçleri olan kişiler.

Tahtabacak ve Çetesi (Fırat'ın rakipleri) İstanbul'da başka çetelere mensup gayri meşru işler yapan ve Fırat'ı en büyük engel olarak gören adamlar.

Olay Dizisi

Vapurda Çiğdem ve arkadaşı Gökyüzünde bir martı uçar. Çiğdem ve arkadaşı vapurun güvertesinde otururlar. Çiğdem rüzgârda uçuşan gazete sayfalarına bakar. Arkadaşı "var mı bir haber" diye sorar. Çiğdem de "yine her sabah aynı sıkıntıyı yaşamaktan bıktım" der. Arkadaşı ona acıdığını söyler: "Sabah gazetelerde vurulup öldüğünü okuyacaksın. Buna alışacaksın". Çiğdem de "alışmak mümkün olsa" der.

Çiğdem dans okulunda Çiğdem ve arkadaşları provada dans ederken hocaları baştan alın der. Hoca dansı eleştirir ve "birleşmeye karşı olanlar daha sert tepki versin" der. Çiğdem odasındadır kapı çalar. Görevli Çiğdem'i birinin telefonla aradığını söyler. Çiğdem arkadaşına provalardan bıktığını söyler.

Çiğdem sahilde Çiğdem düşünceli şekilde elinde kitabıyla dolaşır. Bir an durur, bakar ve şaşırır. Ferhat'ı görür. Birbirlerine bakarlar. Ferhat utanır kaygılıdır. Çiğdem üzgündür arkasına bakarak uzaklaşır.

Çiğdem ailesinin evinde Çiğdem eve döner anne ve babası kavga etmektedirler. Çiğdem onlara yalnız ve mutsuz bir ifade ile bakar. Odasında pencereye doğru gittiğinde aşağıda Ferhat'ı görür. Ferhat Çiğdem'i fark edince uzaklaşır.

Ferhat Balıkçı barınağında Balıkçı barınağı yakınında vapur sirenleri duyulur. Ferhat iskeleye doğru yürür. Balıkçı Asım Baba rakı hazırlar. Asım baba ona ricası olduğunu söyler. O da bir ricam var der. Oğlunun evden kaçtığını ve bulunmasını istediğini söyler. Çiğdem de oradadır uzaktan bakar. Ferhat bir tekneye biner gider. Çiğdem de döner gider.

Çiğdem'in arkadaşı Cemil'in daveti Çiğdem'in anne babası ve arkadaşı Cemil evde otururlar. Çiğdem gelir. Konuşurlar. Cemil onu davet eder yemeğe. Birlikte bir restorana giderler. Çiğdem düşüncelidir. Cem ise ona hayranlıkla bakar.

Çiğdem'in evinden Fırat'ın evine Çiğdem yatağında düşünür eve dönünce. İrkilir pencereye doğru gider ve Ferhat'ın onu aşağıda beklediğini görür. Onu gören Çiğdem üzülür. Kaçar saklanır sonra bir daha baktığında ise Fırat yok olmuştur karanlıkta. Sabahlığını giyer ve aşağıya iner sağa sola koşar bakınır göremez Fırat'ı Tam eve dönecekken Fırat'ı görür ona doğru yürür yanından geçer dururlar ve sarılırlar. Fırat onu arabasıyla götürür. Bir çiçekçinin önünde dururlar ve sonra eve giderler. Salonda duvarlarda Çiğdem'in büyük siyah beyaz resimleri vardır ve masa sehpaaların üzerlerinde kurumuş güller vardır. Çiğdem onları vazoya koyar. Salonda birliktelerdir. Çiğdem kendi resminin önünde durur. Başka odalarda da resimleri vardır Çiğdem'in. Bir resmin önünde durup oradaki kurumuş güllerden birini eline alır ve kurşun kovanları bulur. Resimde de birçok kurşun deliği vardır. Fırat ona "sen gideli 467 gün oldu ve her kurşun onun içindir... seni söküp atmak ve belki kurtulmak içindi" der. Ama öldüremediğini onsuz olamayacağını söyler. Çiğdem de 467 gün boyunca gazete sayfalarını korkarak açtığını ve Fırat'ın kanlar içinde resimlerini görmemek için Tanrıya dua ettiğini söyler. Fırat'a a niye aradığını sorar ve yokluğuna alışmaya çalıştığını söyler ama alışamadım der. Fırat Cem'i sorar, Çiğdem Fırat'ı unutmak için evlenmeye karar vermişim der. Fırat üzülür kendisinin 467 gün başka bir kadını düşünmediğini söyler. "Sen benim her şeyimsin" der. Çiğdem ise "senin her şeyin olmaktansa silahın olmayı seçerdim. Beni silahın kadar sevsen bir yuvamız çocuklarımız olurdu." der. Fırat'ın yanlış yolda olduğunu ve silahın ona ölüm getireceğini söyler. Fırat ise Çiğdem silahı ve kendisinden kurulu bir hayat olmaz mı diye sorar. Çiğdem bunun imkânsız olduğunu bu yüzden ayrıldıklarını söyler. Fırat ise silahını bırakamayacağını peşinde bir sürü düşman ve rakibinin olduğunu söyler ve Çiğdem in bunu anlamadığını söyler. Çiğdem'i omuzundan tutar Çiğdem ise haykırır imkânsız diye Fırat kabul et diye bağırır Çiğdem imkânsız diye ve Fırat'a sarılır. Ağlar Çiğdem. O sırada kapı çalar. Fırat'ın adamlarından biridir. Fırat onunla gider Çiğdem ise hıçkırarak ağlamaktadır ve pencereden bakar onlara. Tekrar zil çalar Fırat'ın adamlarından bir Çiğdemi götürmeye gelmiştir. Adamları ise arabada Fırat'ı aradıklarını ve yine mi Çiğdemle başladı deyip sorgularlar durumu. Çiğdem'i alan araba da onu evine bırakır ve Fırat'ın adamı Çiğdeme Fırat'ın yaşamasını istiyorsa onu görmemesini söyler.

Fırat ve adamları Fırat adamlarıyla konuşmaktadır. Yaşlı olan Fırat'ın bir sürü düşmanı olduğunu özellikle Tahtabacak'ın her yerde onu aradığını söyler. "binlerce insan senin eline bakıyor Seni öldürürlerse biz ne yaparız?". Başka bir adamı da "Bir ekmeği paylaştığımız ve cigara bulamadığımız günleri hatırla der. 20 yıldır aynı acıları yaşadıklarını hatırlatır. Hapisler, zindanlar, sürgünler kayıplar. Fırat'ın büyük ve kudretli olduğunu Çiğdem meselesini kastederek bu işlerin ona yakışmayacağını söyler. Fırat ona "sen hiç aşık oldun mu" der. Adam "olmadım" der. Fırat ise ona "Belanın önünde durduk kalbimizde sevgiye yer yoktu. Kan barut bıraktık geride ama saadeti bulamadık" der. Hiçbiriniz yuvalanıp evlenemeyeceksiniz temiz bir eli tutamayacaksınız der. Günün birinde vurulup öleceksiniz" der.

Adamlardan biri ona "Büyük Fırat değilsin artık akılsız başın bir kurşunla delinebilir" der. Fırat adamların yanından çıkar odasına gider bir içki alır. Aynada kendine silahı doğrultur Büyük ve yalnız Fırat der ve aynaya ateş eder. Adamlar odaya çıkarlar Ayna kırılmıştır adamlar "40. Ayna oldu" derler.

Tahtabacak ise kendi mekânında "Fırat ölmeden bize İstanbul'un kapıları açılmaz hayata olmaz" der. Adamları da bu işi bitireceğiz derler.

Fırat adamlarıyla toplantıda ve kararlar verir Fırat ve adamları büyük bir salondadır. Fırat karar verici konumundadır ve yüksekte taht gibi bir koltukta oturur. Davacı/Davalı sözleri duyulur. Fırat kendi kanunlarına göre karar verecektir. Bir adam gelir borcunu ödemeyen. Fırat ona bir ay süre verir. Bu arada önündeki kâğıda çiçek figürleri çizmektedir ve bunlarla Çiğdem yazar. Yine başka bir kadın gelir kızını artist yapmakla kandırmışlardır yardım ister. Fırat adamlarını yollar. Başka bir kadın da kocasından şikâyet eder. Çocukların kötü yola düştüğünü alacaklıların kapıda olduğunu söyler. Fırat karar verir eşinden boşansın diye ve alacaklılara borçlar kapansın diye. Fırat beyaz kâğıda çiçekleri çizmeye devam eder yanındaki adamı bakar ne çizdiğine. Ve bir süre gelenleri dinlemez olur Fırat dalar gider kâğıda.

Çiğdem dans salonunda arkadaşıyla Çiğdem arkadaşına Fırat'ı ilk gördüğü ve nasıl tanıştığını anlatır. İsimsiz güllerin geldiğini ve sonra onları Fırat'ın yolladığını anlar. Ona tam alışmışken güllerin gelmediğini ve sonra güllerin geldiğini onunsa Çiğdem'i izlemeye gelmediğini anlatır. O sırada Fırat'ın hastanede olduğunu öğrenmiştir. Çiğdem bu yüzden gelemediğini. Kurşunla vurulmuştur ve öylece kimliğini öğrenir ve şaşırıldığını anlatır arkadaşına O sıcak bakışlı adamın İstanbul'un en büyük gayri

meşru işlerini çeviren Fırat olduğunu. Hastanede ziyaret ettiğini söyler. Günler sonra yine Çiğdem'in gösterisine gider Fırat. Çiğdem arkadaşına Fırat için " o benim kanayan kırmızı gülümmüş" der. Utangaç ve gülmeyen kederli halinden etkilendiğini söyler.

Fırat ve Çiğdem (Flashback-Çiğdem hatırlar ve arkadaşına anlatır.) İki yürürler. Üst seste arkadaşına onsuz yapamıyordum der. Fırat'ın onu annesine götürdüğünü ve annesinin Çiğdem'i çok sevdiğini anlatır. Çiğdem'e sarılır Fırat'ın annesi ve umdu Çiğdemdedir. Onan sahip çık kurtar bu hayattan der. Çiğdem de Fırat'ı kurtarmak ister. Bir ömür geçirmek istediğini söyler arkadaşına: "Kırları tahta masaları çok severdi. Ömrü hapislerde geçmiş ben masal anlatırdım saatlerce dinlerdi. Mutluluk uzun sürmedi ve Onsuzluğa alıştıyordum ama şimdi çıktı geldi" der Çiğdem. Arkadaşı da ona "sen onla mutlu olamazsın sonu yok bunun" der.

Çiğdem Fırat'ın annesine gider Taksinin içindedir Çiğdem bir evde durur. Fırat'ın annesinin evidir. Mütevazı sade bir evdir. Annesi görür. Çiğdem'i pencereden kapıyı Fırat'ın kız kardeşi Ayşe açar. Sarılırlar annesi ve Çiğdem. Ayşe'nin düğünü olduğunu söyler ve davet ederler Çiğdem'i. Ayşe annem abimin benden önce evlenmesini isterdi der ve Abisinin hayatındaki tek sevdiği kadın olduğunu söyler. Annesi de Fırat'ın ancak Çiğdem ile mutlu olacağını söyler ve onların çocukları için ördüğü bebek hırkalarını gösterir. Çiğdem hırkayı ister annesinden Fırat'ın. Ayşe'nin düğününe gelmesini ister.

Fırat evde Kedi izler ve çiçeklere bakarken düşünür. Eli telefona gider vazgeçer. Adamları da silahlarıyla orada beklemektedir. Davasını hallettiği kişilerden biri olan Süleyman'ın cezaevinden hediye yolladığını söyler adamları. Annemi görmeye gideceğim der çıkar.

Fırat annesinin evinde Ayşe karşılar kapıda. Annesiyle konuşunca Çiğdem'in oraya gittiğini öğrenir. Annesine onunla sonu olamadığını Çiğdem'in iyi kendisinin kötü olduğunu söyler. Annesi isyan eder bağırır "Hapishanelere dayanamıyorum, Mutluluğunu görmeye hakkım var öldürülmeni istemiyorum" der ve bebekleri için yaptıklarını gösterir Fırat'a. Fırat çocukluğundaki sıkıntıları anlatır. Babasının ölümünü. Annesi de "ölümü göze aldı da ne oldu kimse seni sevmiyor ben bile, bir gün el yerine seni ben öldüreğim" deyip sarılır oğluna.

Çiğdem kendi evinde Çiğdem elindeki bebek hırkasına bakar ve hayal kurar. Fırat'ın evine telefon eder. Fırat içki içmektedir evinde Telefona bakar sonra aramak ister Çiğdem'i. Ama arayamaz. Sonra kalkar arar. Çiğdem nasılsın dediğinde adamları telefona basıp kapatır. Çok kızar Fırat. Adamlarıyla aralarında gerginlik olur. Dışarı çıkıp telefon kulübesinden arar Çiğdem'i. Çiğdem kaygılıdır niye kesildiğini sorar telefonun ve hayatımızda niye bu aksilikler bitmiyor der. Biri dışarıdan ona bakmaktadır. Adam silahını ona doğrultur. Fırat dışarı çıkar silahlar patlar. Çiğdem ağlar bağırır. Fırat adamı vurmuştur. Adam merak etmeyin Fırat'ın bir şeyi yok der. Bu olayı duyan adamları kaygılıdır Fırat'a ölümünün pisipisine olacağını, bunu yapanın Tahta bacağın adamı olduğu nu söylerler. Fırat bu kez kurtulmuştur. Ancak adamları bir araya gelip Fırat'ı yargırlar ve son zamanlardaki davranışlarını eleştirirler hepsini tehlikeye attığını söylerler. Delikanlıyı 3 şey bozar, kumar kadın içki derler. Fırat'ın kanunları çiğnediğini bir kadının peşine düştüğünü ve ya o kızı ya da bizi bırakırsın derler. Ama bizi bırakırsan Tahta bacak seni temizler derler. Ama ona bu şans vermez seni öldürmek bize düşer derler. Fırat kızgındır gücünüz yetiyorsa öldürün benim kararım ayrılmaktır der. Hep arkadaşlarım için yaşadım şimdi ilk kez aşık oldum der. Adamlardan biri bir kadın için mi kadından bol ne var der bu sana yakışmaz der. Fırat nedir yakışmayan sevmek mi der. Aralarındaki temelin bozulduğunu hele de telefon olayının son olduğunu bunun onu küçük düşürdüğünü söyler. Adamlardan biri de asıl suçun Fırat'ta olduğunu dalından koptuğunu ve dalından kopan çiçeğin de ömrünün az olduğunu söyler. Adamlardan biri gelir, vurulan adamın yarasının ağır olduğunu ama bunu Fırat'ın yaptığını bildiklerini söyler. Adam Fırat'a kardeşinin düğünü ne zaman diye sorar.

Düğün Pistte dans edenler vardır. Fırat ve adamları düğündedir. Çiğdem gelir. Fırat'ın annesi ve kardeşini tebrik eder. Fırat ona bakar Fırat kardeşiyle dansa kalkar. Damat da Çiğdem'i dansa kaldırır. Hepsisi pisttedirler. Annesi izler onları. Fırat ve Çiğdem bir anda yalnız kalırlar pistte bakarlar birbirlerine ve sarılırlar. Annesi ağlar. Birbirlerine çok özlediklerini söylerler. Fırat ertesi gün Yarın 5 te otele gelmesini söyler Çiğdem'e. Çiğdem geleceğini söyler.

Tahtabacak'ın mekânı Fırat bir adamı Tahtabacak'ın mekânında onunla konuşur. Fırat la aralarındaki bağın koptuğunu söyler. Para istemediğini Fırat ölünce ondan boş kalan yerin ikisinin doldurmasını istediğini söyler. Tahtabacak sana ihtiyacım yok ben o yeri tek başıma doldururum der. Adamı da sen o işi yapamazsın benimle anlaşırınsa bu işi bir haftada çözeriz der Tahta bacak ikna olmuş gibi bakar.

Çiğdem Cem ile konuşur Çiğdem dans pistindeyken birinin onu görmek istediğini söylerler. Cem gelmiştir elinde çiçeklerle. Diyarbakır'a gideceğini gitmeden önce Çiğdem'le ciddi anlamda konuşmak istediğini söyler. Çıkıp yürürler. Çiğdem ona "Cem çok iyisin ama iyilik yetmez der. Sen benim çok iyi bir arkadaşımın" der.

Otelde buluşma Tahtabacak telefona bakar haber gelir Fırat'ın otelde Çiğdem ile buluşacağını söylerler. Fırat'ı tanımadıklarını onu nasıl bulacaklarını konuşur. Adamı Parmaksız otele gider Fırat'ı arar Ama bulamaz. Fırat barda oturmaktadır ama Parmaksız onun olduğunu tahmin eder silahına el atar ama çıkar bardan emin olamaz. Dışarda başka adamlar beklemektedir. Adam arabaya biner. Fırat oradan uzaklaşır. Başka bir arabaya binecekken yolun karşısına geçer. Peşinden koşarlar. Annesini evine doğru koşar Fırat. Adamlar takip eder. Fırat peşindeki adama yumruk atar silah çeker. Kavgaya başlarlar. Çiğdem de o sırada otele gitmiştir. Fırat lobiye arar Çiğdem'i telefona çağırır. Kabinde görüşürler. Fırat taksiyle yola çıkar. Bekler Çiğdem gelir buluşurlar. Elinde kırmızı gül vardır. Sarılırlar. Telefondaki adam ise Fırat'ın az önce geldiğini ikisinin köşke gittiğini söyler.

Fırat ve Çiğdem Köşkte Çiğdem şömineyi yakar ve eğilerek Fırat'ın yüzüne dokunur. Senden kaçmam der ve silahını alır cebinden. Üzülür Çiğdem. Senin için her şeye razıyım ama silahından çok korkuyorum der. Dünyanın öbür ucuna giderim seninle ama silahınla değil der. Fırat şu an söz veremem der belki ileride. Çiğdem isyan eder söz veremiyorsun değil mi der kapıya gider. Bak buna der bu bir çocuk ceketini evlensek çocuğumuz olsa o giyecekti ben çocuğumun babasız büyümesini istemiyorum der. Fırat onu çok sevdiğini ama silahını da ona bağışlamasını ister. Çiğdem silahın belinde oldukça tedirginim der. Fırat susar pencereden bakar ve Çiğdemle kavga ederler bahçede adamları görür. Aşağıda Tahtabacak da vardır. Onlara bakar ve kararını verir. Çiğdem silahını bırakırsam seni çok sevdiğime inanacak mısın der. Çiğdem inanmaz. Seni çok seviyorum der silahını ona verir. Bekle der Çiğdem de gecikme der. Fırat gecikmeyeceğim der. Çiğdem in bir elinde çocuk ceketini bir elinde silah vardır. Aşağı iner Fırat bahçeye ve silah sesleri duyulur. Fırat'ı vurular. Çiğdem bağırır ağlar pencereden bakar.

Temalar

Aşk ve Arzu Umutsuzlar filminin en güçlü teması aşk, arzu ve fedakârca sevmektir. Bu aşk umutsuzdur ancak uzun bir ayrılığa rağmen sönmez. İki taraf da birbirinden vazgeçemez. Ancak daha uzun süreli olabilmesi bazı fedakârlıkları gerektirmektedir. Fırat aşkı uğruna yıllarını ömrünü verdiği hayat ve silahından vazgeçebilecek midir? Bu soru filmin sonuna kadar en önemli gerilim ve tema haline gelir. Çiğdem Fırat'a aşkı için fedakârlık yapmasını ister ve bu hem onun iyiliği hem de ileride kuracakları yuva için zorunludur. Fırat adamlarına aşkın ne olduğunu anlatırken asıl hayatın anlamının bu olduğunu ve şimdiye kadar yaptıklarının boş olduğunu söyler. Kendisinin de Çiğdem le karşılaşana kadar düşündüğü tek şey başarı ve iktidar ve güç olmuştur. Aşk onun için yeni bir sayfadır ve birçok şeyin sorgulamasına da yol açar. Filmde iki sevgilinin birbirine olan bağları ve aşkları suskunluklar, çaresizliğin getirdiği isyanlar, imkânsızca bekleyişler, uzaktan bakışlar ve birbirlerine sarılmalarıyla verilir. Bunlar ikisi arasında aşkın sembolleridir. Çiğdem'in içinde yer aldığı dans gösterisi bile kavuşma-kavuşamama karşıtlığını ifade eden bir metaforudur. Gösteride Çiğdem'i ve oyundaki sevgilisini çevreleyen kişiler aşıkların bir araya gelmelerini engellemektedir. Aşıklar birleştiklerinde ise erkek Çiğdem'i bıçaklamakta, yanlışlıkla sevgilisini öldürmektedir. Çiğdem'in içinden çıkamadığı durum Fırat'a değişmesi için yalvardığı anlar, Fırat'ın içinde bulunduğu ikilemden duyduğu acı da bize filmdeki aşkın ne kadar derin ve umutsuz olduğunu aktarır. Fırat ile Çiğdem arasında yaşanan ayrılık, arzunun daha da büyümesine ve Çiğdem'in bir arzu nesnesi haline gelmesine ve sevgilinin yüceltilmesine yol açmıştır. Örneğin Çiğdem'in Fırat'ın evine geldiği sahne, kadının erkeğin gözünden tanımlandığı sahnelerden biridir. Fırat, evini Çiğdem'in büyük ölçekte fotoğraflarıyla donatmıştır. Çiğdem fotoğraflarını seyrederek evde gezinirken, fotoğraflarından birinin bir sürü kurşunla delik deşik edildiğini fark eder. Fırat Çiğdem'i içinden söküp atmak için fotoğraflarını kurşunladığını ifade ederken, onun bu davranışı aynı zamanda mevcut durumunu tehdit eden sevgilisini simgesel de olsa cezalandırma ve yok etme girişimidir. Ancak bunda başarısız olur Çiğdem'den ayrı kalmaz.

Delikanlılık, Erkeklik Yasası ve Silah Fırat İstanbul'un en güçlü kabadayısıdır ve bu ait olduğu dünyanın izin vermediği bir şey yapmış aşık olmuştur. Filmde adamlarından biri ona "Delikanlıyı üç şey bozar: içki, kadın kumar" der. Fırat kendi adamları tarafından delikanlılık kanunu bozmakla suçlanır. Bu yüzden eleştirilir, ihanete uğrar ve her şeyi bırakıp, Çiğdem'e kavuştuğu anda, kendine kurulan pusuda öldürülür. Birbirlerine aşık olan Çiğdem ve Fırat'ın kavuşmalarındaki en önemli engel, Fırat'ın iktidarını temsil eden silahına bağlılığıdır ve Çiğdem'in Fırat'ı, "ya silahın ya ben" şeklinde bir seçime zorlamasıdır. Fakat Fırat ne silahından ne de Çiğdem'den vazgeçmek ister. Silah mecazi bir şekilde hikâyeye yön verir ve filmde neredeyse başroldeki üçüncü oyuncu haline gelir Çiğdem Fırat'ı

“güç” ve “iktidardan” vazgeçirmeye çalışır. Fırat’ın silahtan vazgeçip Çiğdem’i yani aşkı tercih ettiği noktada ölmesi, erkeğin silahsız yaşayamayacağıının bir göstergesidir. Kadın iktidar sahibi bir erkek için tehdit edici bir varlıktır. Filmdeki kadınlar (hem Fırat’ın annesi hem de Çiğdem) özlemini duydukları aileyi ve yuvayı temsil eden sevgi, bağlılık, ve huzur gibi değerler ile, Fırat’ı yeraltı dünyasından koparmaya zorlarlar. Fırat böyle bir tercih yaptığında da erkek yasasına karşı gelmiş olacak ve cezalandırılacaktır. Fırat’ın çetesindeki arkadaşları aşık olmanın erkekliliği bozan, yaralayan bir iey olduğunu vurgulamakta ve ona yasaları hatırlatmaktadır. Çiğdem’in ortaya çıkması Fırat’ın mafyadaki liderliğine ve otoritesine gölge düşürmüş, erkek birliğinden dışlanmasına neden olmuştur. Film süresince “büyük” ve “yenilmez” olarak tanımlanan Fırat, Çiğdem’e olan aşkı sonucunda histerik ve divane bir figür haline gelmiştir. Mafya babası olan Fırat Çiğdem’le ve arkadaşlarıyla yaptığı aşırı duygu yüklü, özlemden nefrete, aşktan kıskançlığa dönüşen teatral konuşmaların sonunda “büyük ve kudretli Fırat, büyük ve yenilmez Fırat, büyük ve yalnız Fırat” diyerek aynadaki yansımasına ateş eder (Filmdeki Anlatıda, Fırat’ın sürekli aynalara ateş ettiği, “bu 40. Ayna oldu” sözüyle desteklenir). Fırat’ın histerik tepkisi, kendisine acıyarak bakması filmin başından beri onu yalnız, güçsüz ve sevgisiz olarak tanımlayan annesi ve Çiğdem’in baskısı sonucunda ortaya çıkar.

Cesaret ve Fedakârlık İki sevgili de aşkları uğruna rahatları, gelecekleri ve hayatlarından vazgeçme aşamasına gelirler. Çiğdem orta sınıf bir aileden gelen bir balerindir. Aslında arkadaşı Cem ile evlense bu sorunların hiç birini yaşamayacaktır mutlu sorunsuz ve huzurlu bir hayatı olacaktır. Ancak Çiğdem bir imkansızın peşine düşer ve Fırat’a aşık olur ve onu silahından vazgeçirmek için her şeyi göze alır. Ayrılrsa da yine Fırat’a geri döner. Fırat ise aşkı için bütün iktidarını ve hayatını ortaya koyar. İkisi de, özellikle de Fırat tehlikeyi ve hatta ölümü göze alacak kadar cesur ve fedakârdır. Film aynı zamanda cesaret ve fedakârlığın sonunun her zaman iyi olmayacağını bunun bazen bir bedeli olacağını da vurgular. Umutsuz ve imkânsız olabilecek durumlarda vazgeçmeden fedakârca ve cesurca sevmek de mutlu sonu sağlayamayacaktır. Fırat aşkı uğruna ölümü dahi göze alacak kadar erdemli ve cesur olan bir tragedya kahramanıdır ve tüm tragedyalarda olduğu gibi içinde bulunduğu savaşın bedelini hayatını kaybederek öder.

Karakter Analizi

Fırat Ana karakterlerden biri olan Fırat 30’lu yaşlardadır. Babasını küçük yaşta kaybettikten sonra çocukluk ve gençlik yılları yoksulluk içinde geçmiştir. Annesi ve kız kardeşi Ayşe’ye kol kanat germeye onlara bakmaya çalışmıştır ve okuyamamıştır. Genç yaşta yasadışı işlere bulaştığı için sürekli cezaevi ve dışarısı arasında gidip gelen tehlikeli kural dışı bir hayatı olmuştur. Başında bulunduğu çete Fırat’ın her adımını kontrol etmekte ve rakiplerine karşı varoluşlarını Fırat’ın çetenin başında olmasına bağlamaktadırlar. Fırat bir lider olarak birçok sorunu çözmeye çalışır, kayıp genç kız ve erkeklerin izini sürer, borcunu ödemeyen adamların mağdurlarına yardımcı olur, dolandırılmış garibanlar Fırat’tan medet umar. Sert ve acımasız görünmesine rağmen adamlarından farklıdır ve duygusal birisidir Fırat. Hayatına Çiğdem’in girmesi ve ona aşkı yüzünden bütün dengeler değişmiştir ve çözümünü zor bir çatışma içinde bulur kendini.

Cesur ve acımasız: Fırat’ın yeraltı dünyasına nasıl dâhil olduğunu Fırat’ın hayatının anlatıldığı bölümde anlarız. Yoksul mahalle delikanlısıdır, babasını daha küçükken kaybetmiştir. Annesi çamaşırcılık yaparak aileyi geçindirirken Fırat’ta çalışmış, didinmiştir. Serttir, güçlü ve yılmaz bir karakteri vardır. Hapislerde yatmıştır. Kaderi ve olaylar onu bir gün mafya babası olmaya doğru götürür. İstanbul’un tüm gayri meşru işlerinin başına geçecek kadar cesur ve acımasızdır. Alt sınıfların üst basamaklara yükselme umududur. Erkek dünyasına ait değerlerle başarır bu yükselişi: Dövüşerek, öldürerek, insanlar üzerine baskı kurarak. Yasadışıdır ama meşrudur, çünkü geldiği yere, erkeklik kanunlarını uygun hareket ederek gelmiştir. Kararlarını verirken dürüst ve adil olmaya çalışır. Erkek iktidarını temsil eder.

Silahtan Aşka Giden Yolda Fırat Çiğdem’e aşık olduğundan beri bir açmaz içindedir. Aşkı ve ait olduğu dünya arasında bir tercihe zorlanır. Ancak bu sayfayı kapatmak ister artık. Artık insanlara korku değil sevgi aşılacak, insanların üzerinde baskı kurmak değil onlarla eşit koşullarda bir arada yaşamak istemektedir. Fırat’ın gözlerine çöken hüznün aslında aşk acısının değil, içine girdiği kafesten dünyayı seyreden bir adamın hüznüdür. Kendi içinde yaşadığı savaşı kazanmış, onu canavarlaştıran dünyaya isyan etmiştir sonunda. Eril simge olan silahını sevgilisine teslim eder ve erkek dünyasını sonsuza dek terk eder. Ancak erkek dünya bu terk edişi kabullenemeyecek ve Fırat’ı yok edecektir. Belki de “Umutsuzlar”ın en etkileyici yönü, Fırat’ın kahramanca tercihi ve böyle bir durumda kaldığında pek çok kişinin aynı cesareti gösterememesi ve bu nedenle de Fırat karakterine olan hayranlıktır. Film boyunca Fırat sadece Çiğdem’e kavuşamadığı için değil, kendisine yüklenen sorumluluklardan kurtulamadığı için acı çekiyor gibidir. Çiğdem, sadece bir aydınlanma anıdır. Çünkü sertlik, dövüşkenlik, kararlılık,

netlik gibi erkeklik rollerini oynamak yerine kadınlara atfedilen davranışlar içine girer. Artık net değil kararsızdır, kendini öldürmeye çalışan adama karşı bile içinde acıma duyar, kurduğu mahkemede insanları dinlerken, sevgilisinin adını çiçek figürleriyle yazar. Hayali Çiğdem ile mutlu huzurlu bir yuvadır ve bu yüzden sürekli mevcut alışkanlıklarını sorgulama ve yıkma eğilimine girer. Ancak önündeki bir umutsuz bir ikilem vardır: Ya erkek dünyanın zorunluluklarını yerine getirecek ya da ölecektir.

Umutsuz Kahraman Fırat film boyunca çok büyük bir ümitsizlik ve çaresizlik içindedir. Aşk karşılıksız değildir ama sevdiği kadını araması görmesi ve birkaç saatliğine buluşması bile zorluklarla doludur ve engellenir. Bunu yapan da onu iktidara taşıyan erkek dünyasına ait diğer arkadaşlarıdır. Çiğdem telefon etmesi bile sorun haline gelir evden arayamaz dışarıdan aramak istediğinde rakip çetenin adamları tarafından öldürülme tehlikesi ile karşı karşıya kalır. Ümitsizliğin doruk noktası filmin finalinde yaşanır. Fırat ile Çiğdem'in saklandıkları yer tespit edilir. Çiğdem ve Fırat ise yine aynı mücadele içindedirler, yine tartışma konusu aynıdır: "ben mi, silah mı?" Fırat bu kez kırmaz Çiğdem'i, "al silahı der" uzatır Çiğdem'e, ardından Çiğdem'e döner ve "birazdan geleceğim" der. Tahtabacak ve düşmanlarını görmüştür, ölümün kokusunu almıştır. Çiğdem'in silahını bırakmasını istemesi nedeni ile en azından bu konuda onu kırmaya dayanamaz ve bu da onun sonunu hazırlar. Filmin sonunda bir elindeki Fırat'ın annesinin ördüğü çocuk ceketi diğer elinde ise Fırat'ın az önce vazgeçtiği silahı ile Çiğdem camdan bakar ve hıçkırıklara boğulur. Tercih ettiği yolda ölümü göze almıştır Fırat ve yenik düşmüştür. Geride ise vazgeçtiği silahı, sevdiği kadın ve onunla kuracağı yuvanın hayalleri kalır.

Çiğdem Orta sınıf bir aileye mensup dans eğitimi almış bir balerindir Çiğdem. 20'li yaşlarda oldukça zarif, güzel, kibar, alçak gönüllü ve sevgi doludur. Fırat'a aşiktir ve onu geldiği dünyaya rağmen şiddetle sever ve o hayattan kurtarmak ister. Çiğdem kendi ailesiyle mutsuzdur ve sevgiyi samimiyeti Fırat'ta bulur. Sevgisi uğruna ise Fırat'tan istediği fedakârlık büyüktür. Silahını bırakmasını ister Fırat'ın.

Güzellik, zarafet ve iyilik Çiğdem'in geldiği toplumsal sınıf, iyiliği ve zarafeti Fırat'ın dünyası ile tezat içindedir. Çiğdem'in anne ve babası ait oldukları burjuva sınıfının rahat ve bir o kadar sorunlu dünyasını yansıtır. Kumar yüzünden tartışır ve bu geçimsizlikleri Çiğdem'i üzer. Ailesi kızlarının da ona denk olduğunu düşündükleri Cem ile evlenmesini isterler. Ancak Çiğdem ailesinde yaşanan çıkmazları ve sahteliğin farkındadır ve samimi olan ona göre Fırat ile yaşadıklarıdır. Çiğdem'in güzelliği filmde yakın planlarda ve Fırat'ın evindeki büyük fotoğraflarla vurgulanır. Çiğdem aynı zamanda iyi kalplidir. Fırat'ın içindeki iyiliği keder ve hüznü görmüştür ve buna aşık olmuştur. Fırat'ın zor ve çile dolu hayatında kötü insanlardan zarar gördüğünü bilir. Çiğdem Fırat'la kırlara gider orada dolaşır otururlar ve. Fırat'a çocuk masalları anlatır ve bu masalların içindeki iyi insanları anlatır. Ancak Fırat Çiğdem'e bu iyi insanlar ben hiç görmedim der. Fırat'ın annesi de Çiğdem'in iyiliği ve aşkı sayesinde oğlunu kötü bir hayattan ve kötü insanlardan kurtaracağını umut eder. Çiğdem de Fırat'ı bir tercihe zorlarken bu aslında sadece aşkı silaha tercih etmesi için değil kötü ve acımasız bir dünyadan iyi ve huzurlu bir dünyaya geçmesini sağlamak içindir.

Bağlılık ve Aşk Çiğdem Fırat ile çok farklı dünyalara ait olduğu halde Fırat'ı çok sever ve ayrılamaz. Ona bağlıdır ve tek istediği Fırat ile huzurlu mutlu bir yuva kurabilmek ve çocuklarının olmasıdır. Bunun önündeki tek engel de Fırat'ın ait olduğu yeraltı dünyası ve onun kurallarıdır. Çiğdem Fırat'ın iki dünya arasında kalmasını istemez ve onu çok zor bir tercih yapmaya zorlar. Çünkü silah ve bu dünya içinde aşkın yeri yoktur. Çiğdem'in her davranışı, her sözü, her eylemi sevdiği erkeğe duyduğu aşkı ifade eder. Çiğdem Fırat ile ayrılır ve çok zor zamanlar yaşar. Onu unutmak için aşık olmadığı Cem ile evlenmeyi bile düşünür ve ama ilk fırsatta yine ona koşar uzak kalmaz. Fırat ne zaman isterse en imkânsız durumlarda bile onu görmek ister. Ancak aynı sorunlar ile baş başadır. Çiğdem'in yakın arkadaşı ona Fırat ile mutsuz olacağını ve Fırat'la bir geleceğinin olmayacağını söylese de Çiğdem aşkından vazgeçemez. Fırat'ın kız kardeşinin düğününde Çiğdem'in Fırat'la ile dansı, sarılmaları, gözlerindeki, mimiklerindeki sevgi acı ve umutsuzluk içinden çıkamadıkları yenildikleri onları mutsuz bir sona sürükleyen imkânsız aşkın simgesidir. Fırat, "yarın otele gelir misin?" der, Çiğdem'in boğuk sesi ile sarılırken ona "gelmez miyim" demesi, aşkın her engeli aşmak isteğinin karşılığı gibidir.

Çiğdem ve Fırat Fırat'ın evinde

Adamlarından kaçıp sığındıkları Köşk

Fırat ve Silahı

Fırat'ın Çete Arkadaşları

Fırat ve Annesi